

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА

Україна

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА,
НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ,
ДЕРЖАВНІСТЬ

2019
32

УДК 94:8](477)(082)

У 45

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / гол. ред. Ігор Соляр; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2019. Вип. 32. 372 с.

Збірник об'єднує студії з історії, мовознавства та літературознавства.

Статті історичного блоку розкривають актуальні проблеми історії (Західноукраїнської Народної Республіки, воєнної історії), а також містять розвідки про відомих людей та їх значення у формуванні української державності.

Мовознавчі студії репрезентують дослідження мовних явищ за матеріалами пам'яток XVI–XVIII ст., засідань Галицького сейму, а також польовими матеріалами Чернігівщини.

Дослідження з літературознавства зосереджені довкола аналізу праць міжвоєнного періоду (Софія Яблонська-Уден), спогадів сучасників про відомих людей (Олена Пчілка).

Ukraine: Cultural Heritage, National Consciousness, Statehood / Ed. Ihor Soliar; NAS of Ukraine, I. Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies. Lviv, 2019. Vol. 32. 372 p.

The collection of scientific papers is an interdisciplinary edition of the Institute which integrates studies in history, linguistics, and literary criticism.

Articles from historical block reveal current issues of history (the West Ukrainian People's Republic, military history) as well as investigations about famous persons and their importance in the formation of Ukrainian history.

Linguistic studies represent research of linguistic phenomena based on the materials of monuments of the 16th-18th centuries, meetings of Diet of Galicia and Lodomeria, field materials of Chernihiv region.

Literary criticism studies focus on the analysis of works of the interwar period (Sofia Jablonska-Uden), as well as memoirs of contemporaries about famous people (Olena Pchilka).

Рекомендувала до друку вчена рада

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
(протокол № 10 від 26.11.2019 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Соляр Ігор Ярославович, д.і.н., с.н.с. (Україна)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Акіллі Алессандро (Achilli Alessandro), PhD (Australia)

Борчук Степан Миколайович, д.і.н., проф. (Україна)

Газдаг Вільмош (Gazdag Vilmos), PhD (Україна)

Даниленко Андрій (Danylenko Andriy), PhD, prof. (США)

Золтан Андраш (Zoltán András), dr hab., prof. (Угорщина)

Литвин Микола Романович, д.і.н., проф. (Україна)

Мозер Міхаель (Moser Michael), dr hab., prof. (Австрія)

Муравський Олег Іванович, к.і.н., с.н.с. (Україна)

Надрага Марта Степанівна, к.і.н., с.д. (Україна)

Пастух Тарас Васильович, д.філол.н., доц. (Україна)

Рембішевська Дорота Кристина (Rembiszewska Dorota Krystyna), dr hab., prof. (Польща)

Реманик Михайло Васильович, к.і.н. (Україна)

Ситник Олександр Степанович, д.і.н., проф. (Україна)

Ястремська Тетяна Олександрівна, к.філол.н., с.н.с. (Україна)

Постаті

УДК 94:061.2НТШ(477.83)(092)"1902/1914"І.Боберський
DOI: 10.33402/ukr.2019-32-257-265

Андрій СОВА

*кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри олімпійської освіти
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0548-4975>
e-mail: andrijsova@yahoo.com*

УЧАСТЬ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО В НАУКОВОМУ ТОВАРИСТВІ ім. ШЕВЧЕНКА НАПЕРЕДОДНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

На основі документів і періодики Наукового товариства ім. Шевченка (НТШ), листування Івана Боберського, Михайла Грушевського, Івана Джиджори, документів українського гімнастичного товариства «Сокіл-Батько» у Львові, звітів Академічної гімназії у Львові, праць І. Боберського висвітлено його участь упродовж 1902–1914 рр. у товаристві. Зазначено, що він, будучи звичайним членом НТШ у 1902–1903 рр., брав активну участь у діяльності товариства. Розглянуто співпрацю І. Боберського з НТШ у контексті підготовки і друку його праць та видавничої діяльності товариства. Окремі з публікацій І. Боберського рецензувалися на сторінках «Записок НТШ» й отримали схвальний відгук. Треба віддати належне його сумлінній праці над перекладом видання «Очерка истории украинского народа» Михайла Грушевського німецькою мовою. Зазначено, що І. Боберський співпрацював з НТШ як голова українського гімнастичного товариства «Сокіл-Батько», особливо в період підготовки та проведення I і II Краєвих здвигов у Львові (1911, 1914).

Ключові слова: Іван Боберський, Наукове товариство ім. Шевченка, товариство «Сокіл-Батько», Львів, видавнича діяльність.

На початку ХХ ст. Іван Боберський активно поринув у громадську діяльність у Львові та Галичині. Він був членом, а з 1908 р. – головою українського гімнастичного товариства «Сокіл» (з 1909 р. – «Сокіл-Батько»)¹, засновником й опікуном «Українського спортивного кружка» в Академічній гімназії та її філії у

¹ Сова А. Іван Боберський – провідний діяч українського сокільського руху. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Львів, 2017. Вип. 30: Український визвольний рух ХХ століття / гол. редкол. М. Литвин, упоряд. і наук. ред. М. Романюк. С. 3–22.

Львові², співзасновником і членом «Учительської громади»³, засновником «Змагального союзу», «Пласту»⁴, спортивного товариства «Україна»⁵. У 1902 р. став членом Наукового товариства ім. Шевченка. Упродовж 1902–1914 рр. у друкарні НТШ вийшло чимало його праць із теорії і методики фізичного виховання та спорту. В українській історіографії це питання досліджено фрагментарно. Виняток – енциклопедична довідка Івана Сварника про Івана Боберського, опублікована у другому томі енциклопедії НТШ⁶. З огляду на це і підготовлено цю розвідку.

Основними джерелами до статті стали: документи Центрального державного історичного архіву України у Львові (ф. 309 (Наукове товариство ім. Шевченка, м. Львів), ф. 312 (Українське спортивне товариство «Сокіл-Батько», м. Львів)); періодичні видання НТШ: «Записки Наукового Товариства імени Шевченка», «Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові», «Хроніка Наукового Товариства імени Шевченка у Львові», листування Михайла Грушевського й Івана Джиджори, листи Івана Боберського до Михайла Грушевського, праці Івана Боберського.

16 квітня 1902 р. Івана Боберського прийнято у звичайні члени НТШ на засіданні виділу товариства. У протоколі в п. 11 зазначено: «Прийнято в члени Івана Боберського проф[есора] руської гімназії у Львові»⁷. У книзі запису (обліку) членів НТШ він вписаний 1902 р. як професор Академічної гімназії у Львові⁸. Він сплатив 12 кор., із них 2 – «одноразове вписове» та 10 – річний внесок⁹. Отримував «Записки Наукового Товариства імени Шевченка» та «Хроніку українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові» (1906 р. змінено назву на «Хроніка Наукового Товариства імени Шевченка у Львові») ¹⁰.

² Сова А. Іван Боберський – засновник та ідейний натхненник Українського спортивного кружка в Академічній гімназії у Львові. *Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. Івано-Франківськ, 2017. Ч. 29–30. С. 166–175.

³ Сова А. Діяльність Івана Боберського в «Учительській Громаді». *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. проф. І. С. Зуляка*. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. Вип. 2, ч. 2. С. 103–107.

⁴ Сова А. Внесок Івана Боберського у становлення організації «Пласт». *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*: зб. наук. праць. Львів, 2014. Вип. 15. С. 85–95.

⁵ Сова А. Іван Боберський та спортивне товариство «Україна»: формування української спортової традиції в Галичині. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія – гуманітарні науки / ред. кол.: С. Д. Гелей (гол. ред.), В. К. Баран, С. П. Качараба та ін.* Львів: Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2016. Вип. 14. С. 68–75.

⁶ Сварник І. Боберський Іван. *Наукове товариство імени Шевченка. Енциклопедія*. Львів, 2014. Т. 2: Бібл.–Вес. С. 201–203.

⁷ Центральный державный исторический архив Украины, м. Львів (далі – ЦДАЛ України). Ф. 309. Оп. 1. Спр. 34. Арк. 63в.

⁸ ЦДАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 372. Арк. 8; Сварник І. Боберський Іван. С. 201.

⁹ Члени Товариства. *Хроніка Наукового Товариства імени Шевченка у Львові*. Львів, 1908. Вип. I, ч. 33. С. 22.

¹⁰ ЦДАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 372. Арк. 8; *Хроніка Наукового Товариства імени Шевченка у Львові*. Львів, 1906. Вип. I, ч. 25. 50 с.; Сварник І. Боберський Іван. С. 201.

25 березня та 4 квітня 1903 р. І. Боберський взяв участь у Загальних зборах НТШ, на яких було представлено 44 члени¹¹, обрано голову (ним став Михайло Грушевський) та виділ (президію) товариства. У «Хроніці українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові» про вибір членів виділу НТШ та І. Боберського читаємо: «Тут перервано дискусію [обговорення нового статуту НТШ – А. С.], щоб вислухати результату виборів, які прийшла оголосити скрутаційна комісія. Голосувало 41 членів. Абсолютна більшість 21. З того одержали: І[ван] Боберський – 5; Г[риць] Гарматій – 32; В[олодимир] Гнатюк – 29; С[идір] Громницький – 4; Т[еофіл] Грушкевич – 10; С[таніслав] Дністрянський – 10; І[лля] Кокорудз – 8; І[ван] Макух – 32; Ю[ліан] Мудрак – 17; К[ость] Паньківський – 32; К[ирило] Студинський – 37; І[ван] Ясеницький – 19. На заступників дістали: В[олодимир] Загайкевич – 29; Г[нат] Кисіль – 27; Ю[ліан] Мудрак – 19. Одного виділового і одного заступника виділового не вибрано проте. По короткій дискусії заряджено нові вибори і на 31 голосуючих вибрано виділовим І[вана] Ясеницького – 20-ма, а на заступника Ю[ліана] Мудрака – 27-ма голосами. До контрольної комісії вибрано членів із попереднього року. Опісля на внесені д-ра К[ирила] Студинського відложено збори на пізнійше»¹². Серед важливих питань на зборах обговорювали редакцію нового статуту¹³.

У 1903 р. І. Боберський належав до «статутової комісії» НТШ, яку вибрали 8 листопада 1903 р. на спільному засіданні всіх секцій товариства¹⁴. До її складу ввійшло 16 дійсних і 20 звичайних членів: дійсні – Станіслав Дністрянський, Михайло Павлик, Володимир Шухевич, Олександр Барвінський, Іван Верхратський, Ілля Кокорудз, Олександр Колесса, Володимир Левицький, Кость Левицький, Петро Огоновський, Євген Озаркевич, Євген Олесницький, Іван Пулюй, Степан Рудницький, Петро Стебельський, Михайло Зобків; звичайні – Василь Білецький, Іван Боберський, Володимир Вергановський, Ярослав Витошинський, Михайло Галушинський, Теофіл Грушкевич, Микола Заячківський, Володимир Кобринський, Володимир Лукич Левицький, Юліан Левицький, Тадей Мандибур, Яків Миколаєвич, Іларіон Огоновський, Михайло Пачовський, Титко Ревакович, Осип Роздольський, Юліан Романчук, Олександр Стефанович, Едвард Харкевич, Микола Шухевич¹⁵. 1 грудня 1903 р. комісія напрацювала проект нового статуту НТШ, видруквавши його окремою брошурою на 19 сторінках із роз'ясненнями¹⁶.

З діяльності І. Боберського у НТШ за 1902–1904 рр. можна зробити висновок, що його спроба стати членом виділу товариства зазнала невдачі. Можливо, через це він вирішив відійти від НТШ і сконцентрувати увагу на інших важливих питаннях, зокрема на педагогічній праці та діяльності в українському гімнастичному товаристві «Сокіл». У переліку членів-засновників, дійсних і звичайних

¹¹ Загальні Збори (Дня 25 марта і 4 цвітня). *Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові*. Львів, 1903. Май–серпень. Ч. 15. С. 1–7.

¹² Загальні Збори (Дня 25 марта і 4 цвітня). С. 5.

¹³ Проект Статута Наукового Товариства ім. Шевченка зладжений виділом для загальних зборів. *Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові*. Львів, 1903. Вип. I, ч. 13. С. 7–19.

¹⁴ ЦДАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 5. Арк. 10.

¹⁵ Там само. Арк. 18зв. – 19.

¹⁶ Там само. Арк. 10–19.

членів за 1905 р. та подальші роки прізвище Боберського не зазначено¹⁷. У книзі запису (обліку) членів НТШ поряд із його прізвищем зазначено, що його відрахували з членів ухвалою виділу 10 жовтня 1904 р.¹⁸. Цього ж дня також вилучено Академічну гімназію у Львові (перебувала в товаристві з 1897 р.), яка сплачувала внески у 1900–1902 рр.¹⁹. Незважаючи на це, І. Боберський співпрацював із НТШ у контексті підготовки і друку своїх праць та видавничої діяльності організації.

До Першої світової війни у друкарні цієї наукової установи вийшло чимало праць І. Боберського, зокрема «Забави і гри рухові» (1904)²⁰, «Забави і гри рухові. Часть II: Вісімнадцять гор мячевих» (1905)²¹, «Копаний мяч» (1906)²², «Впоряд» (1909)²³, «Ситківка» (1909)²⁴, «Лавчина і щєблівка» (1910)²⁵, «Нові шляхи до тілесного виховання» (1911)²⁶. На всіх виданнях зазначено «з друкарні Товариства ім. Шевченка».

Три праці Івана Боберського, опубліковані на сторінках звітів Академічної гімназії у Львові: «Забави і гри рухові» (1904)²⁷, «Забави і гри рухові. Часть II: Вісімнадцять гор мячевих» (1905)²⁸, «Копаний мяч» (1906)²⁹, прорецензовані дійсним членом НТШ істориком Іваном Кривецьким. Рецензія опублікована в 1908 р. у IV книзі «Записок Наукового Товариства імени Шевченка». У ній рецензент зазначав: ««Забави і рухові гри» проф[есора] Ів[ана] Боберського – се старанно дібрана збірка гарніших необрядових забав, уложених чи то самим автором, чи на підставі німецьких й англійських підручників, чи вкінці перенятих просто від народу. Що тикаєть ся забав сеї останньої категорії, то автор покористував ся етнографічними записами [Павла] Чубинського, Ісаєвича, Терещенка і [Оскара] Кольберга. Для доповнення – ввернемо увагу щ[ановного] автора на недавно виданий д-ром Т. Джорджевичом гарний збірник сербських народніх ігор, з яких багато можна би завести також у нас). Взагалі підручник проф[есора] Ів[ана] Боберського завдяки його солідному укладови й повноті являєть ся твором, якого не мала дотепер українська й якого не має ще й нині пр[иміром] польська література). Шкода тільки,

¹⁷ Члени Товариства. *Хроніка Наукового Товариства імени Шевченка у Львові*. Львів, 1908. Вип. I, ч. 33. С. 15–27 та ін.

¹⁸ ЦДАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 372. Арк. 8.

¹⁹ Там само. Арк. 32.

²⁰ Боберський І. *Забави і гри рухові*. Львів, 1904. 31 с.

²¹ Боберський І. *Забави і гри рухові. Часть II. Вісімнадцять гор мячевих*. Львів: Накладом товариства «Сокіл», 1905. 29 с.

²² Боберський І. *Забави і гри рухові. Часть III. Копаний мяч*. Львів: Накладом товариства «Сокіл», 1906. 36 с.

²³ Боберський І. *Впоряд*. Львів, 1909. 58 с.

²⁴ Боберський І. *Забави і гри рухові. Часть IV. Ситківка*. Львів, 1909. 47 с.

²⁵ Боберський І. *Лавчина і щєблівка*. Львів: Накладом «Сокола-Батька», 1910. 16 с.

²⁶ Боберський І. *Нові шляхи до тілесного виховання*. Львів: Накладом «Сокола-Батька», 1911. 8 с.

²⁷ Боберський І. *Забави і гри рухові. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1903/1904*. Львів: Накладом наукового фонду, 1904. С. 3–33.

²⁸ Боберський І. *Забави і гри рухові, часть друга. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1904/1905*. Львів: Накладом наукового фонду, 1905. С. 3–27.

²⁹ Боберський І. *Копаний мяч. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1905/1906*. Львів: Накладом наукового фонду, 1906. С. 3–36.

що опублікований в малозвісним офіційним видавництві, яке до того вже нині, по 2 роках, є бібліографічною рідкістю (тільки одна частина вийшла окремо³⁰)»³¹.

І. Боберський спілкувався та підтримував контакти з І. Кривецьким й у міжвоєнний період. Про це свідчить, зокрема, й фотографія І. Боберського з текстом на звороті, адресована І. Кривецькому. Вона датована липнем 1923 р. і завірена печаткою Представництва ЗУНР у Канаді³².

І. Боберський співпрацював із НТШ над виданням «Очерка истории украинского народа» М. Грушевського німецькою мовою. Грушевський на той час перебував на посаді голови НТШ (1897–1913). Відомо, що 13 липня 1910 р. на засіданні виділу Наукового товариства ім. Шевченка прийнято рішення про друк видання накладом НТШ. На засіданні також ухвалено рішення про відкриття кредиту на пов'язані з цим видатками. Над підготовкою «Очерка истории украинского народа» німецькою мовою учні та колеги М. Грушевського у НТШ активно працювали в 1913 р.³³ За переклад взявся етнограф, філолог, фольклорист і перекладач Осип Роздольський. 14 лютого 1913 р. на засіданні виділу повідомлено про початок друку цієї праці³⁴. У зв'язку з цим до перегляду корект залучено німецького історика Франца Бікеля. Як свідчить листування Михайла Грушевського та його учня і приятеля, історика, громадського діяча та публіциста, дійсного члена НТШ Івана Джиджори, співпраця виявилася невдалою³⁵.

І. Боберського запросили до коректури перекладу не відразу. Про це свідчить листування М. Грушевського й І. Джиджори. Так, 23 березня 1913 р. І. Джиджора зі Львова писав М. Грушевському: «Для читання одної коректи [Осип] Роздольський міг би пошукати якогось тутешнього германіста, напр[иклад], [Івана] Боберського. Я був би за другою евентуальністю, коли можливо, а проти першої [йдеться про Франца Бікеля – А. С.]. При читанні коректи прошу відріжнювати поправки [Осипа] Роздольського від Бікелевих, бо тоді найліпше буде видна вартість коректи сього останнього. Не знаю тільки, чи всюди зможуть се П[ан] Професор зробити»³⁶. М. Грушевський 24 березня 1913 р. із Києва в листі до І. Джиджори писав: «Щодо нещасливої німецької коректи, то зовсім годжуся, що краще буде, як [Осип] Роздольський, може на спілку з якимсь германістом, самі поведуть її, бо того рода шульмейстери [вчителі, у переносному значенні – ментори, педанти – А. С.], як сей [Франц] Бікель, тільки будуть завертати голову своїми поправками, а тих 15 [арок] йому зараз пошліть»³⁷. Лист І. Джиджори до М. Грушевського, датований 22 квітня

³⁰ Йдеться про працю: Боберський І. Забави і гри рухові. Львів, 1904. 31 с.

³¹ Кривецький І. Наукові розвідки й статі в справозданнях українських середніх шкіл у Галичині за 1903/4–1907/8 рр.: Школи львівські й перемиські. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка. Наукова часопись присвячена передовсім українській історії, фільольогії й етнографії*. Львів, 1908. Т. LXXXVI, кн. VI. С. 242.

³² ЦДАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 968. Арк. 101–101зв.

³³ Листування Михайла Грушевського. Київ; Нью-Йорк: УІТ, ВД «Простір», 2008. Т. 4: Листування Михайла Грушевського та Івана Джиджори / упоряд.: С. Панькова, В. Пришляк; ред. Л. Винар, П. Сохань, І. Гирич. С. 438–439.

³⁴ Засідання Виділу. *Хроніка Наукового Товариства імені Шевченка у Львові*. Львів, 1913. Вип. II, ч. 54. С. 2.

³⁵ Листування Михайла Грушевського. Т. 4. С. 453.

³⁶ Там само. С. 256.

³⁷ Там само. С. 258.

1913 р., свідчить, що І. Боберського таки було залучено до коректи: «З німецькою «Історією» спішимо як тільки можна – та все-таки справа йде доволі туго; робимо безліч корект. Досі видрукувано 2 аркуші, до приїзду П[ана] Проф[есора] видрукуємо ще 3-ий, а вискладали вже 4-ий. Співкоректором для Німеччини – [Іван] Боберський. Здається я забув попросити у П[ана] Проф[есора] звороту Біклевого листа, а там є його адреса, котру [Осип] Роздольський забув собі відписати»³⁸. Можливо, з коректою цієї праці М. Грушевського пов'язаний і лист І. Боберського до професора, датований 16 квітня 1913 р.: «Високоповажаний Пане Професоре! Пан д-р Р [можливо, йдеться про Осипа Роздольського – А. С.] передасть письмо підпису. Прошу прочитати ласкаво і на коли можливо підписати. Ваш підпис зробить письму ще більш важним. А се просьба, від котрої майже все залежить. Зробили ми много, але ще більше бракує. З повним поважанем. Проф[есор] Іван Боберський. Львів, 16.IV.1913 нов[ого] ст[илію], середа»³⁹.

Відомостей про вихід у світ видання «Очерка истории украинского народа» німецькою мовою не виявлено. На думку Любомира Винара та Євгена Пшеничного, найвірогідніше, конфлікт у НТШ 1913 р., відмова Михайла Грушевського від посади його голови стали на заваді закінченню цього проекту. Грушевськознавці не виявили на сьогодні й перекладу чи коректи, над якими працювали його колеги, зокрема й І. Боберський⁴⁰.

І. Боберський співпрацював із НТШ і як голова українського гімнастичного товариства «Сокіл-Батько». Збереглося багато документів, зокрема запрошень виділу НТШ та окремих членів на заходи, які проводила сокільська організація. Так, у серпні 1911 р. І. Боберський (голова), Л. Цегельський (перший місто голова (заступник)), М. Волошин (другий місто голова) й Ом. Гузар (справник) надіслали до виділу НТШ запрошення з нагоди посвячення прапора товариства «Сокіл-Батько», церемонію якого запланували в межах I Краєвого здвигу на 9–10 вересня 1911 р. У відозві зазначалося: «Сей великий здвиг має доказати, що український нарід працює над собою, міцніє, що його культурного розвитку не можна спиняти. «Сокіл-Батько» приложив всіх заходів, щоби здвиг випав величаво і просить уклінно Вашу Достойність прийняти почесь належання до хресних родичів при посвяченню прапора»⁴¹. Разом із запрошення до товариства надіслано число «Вістий з Запорожя», а також цвяшок, який відпоручник НТШ мав забити в держак прапора під час урочистої церемонії посвячення. 4 вересня 1911 р., за декілька днів до здвигу, Іван Боберський та Мирон Федусевич надіслали до НТШ листа, в якому висловили прохання подбати про відповідне святкове оформлення кам'яниць товариства на вул. Чарнецького (тепер вул. Винниченка, 24, 26) й Супінського (тепер – вул. Коцюбинського, 21). У ньому зазначалося: «Тимбільше о се просимо, бо здвиг сей уладжує «Сокіл-Батько» в ювілейнім році 50-их роковин смерти нашого генія Тараса, якого невмируще імя носить Хвальне Товариство, а якого могуті слова «Боріте ся! Поборете!» в сім дни святочнім 10. вересня с[ього] [р]оку лунатимуть з

³⁸ Листування Михайла Грушевського. Т. 4. С. 261.

³⁹ Мицик Ю. З листів до Михайла Грушевського. *Український історик*. Нью-Йорк; Київ; Львів; Торонто; Париж, 2002. Вип. 1–4 (152–155): Михайло Грушевський: життя, діяльність, творчість. З нагоди 135-річчя від дня народження. С. 495–496.

⁴⁰ Листування Михайла Грушевського. С. 453.

⁴¹ ЦДАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 132. Арк. 98; Ф. 312. Оп. 1. Спр. 62. Арк. 14.

малинового прапора «Сокола-Батька»⁴². Від НТШ на І Красвий здвиг направлено делегата, про що свідчить помітка простим олівцем на листі «зарядити».

15 жовтня 1911 р. у рухівні «Сокола-Батька» на вул. Руській, 20, відбувся урочистий вечір із нагоди 10-літньої праці І. Боберського в сокільській організації. Від імені старшини товариства – Михайла Волошина, Йосифа Доманика, Льонгіна Цегельського, Омеляна Гузара – на урочистості запрошено й управу НТШ⁴³.

Є підстави вважати, що І. Боберський ще на початку ХХ ст. хотів створити окрему комісію при НТШ, члени якої мали б займатися різними питаннями українського тіловиховання. Підготовка в цьому напрямі велася особливо ретельно в останні роки перед війною, коли у Львові та й загалом у Галичині формувалася українська тіловиховна традиція. Однак події Першої світової війни та поразка Української національної революції 1917–1923 рр. завадили цьому. Окремі з учнів Івана Боберського, зокрема Олександр Тисовський, Петро Франко, Олена Степанів та інші, стали членами НТШ.

Серед кореспонденції до товариства вдалося віднайти недатований лист брата Івана Боберського – студента права Володимира, відправлений з с. Ваньовичі. У ньому він просить оцінити збірку анекдотів і загадок, зібраних у с. Ваньовичі й Морозовичі Самбірського повіту з метою її можливої публікації. Крім цих матеріалів, Володимир Боберський записав та упорядкував понад 500 коломишок⁴⁴. Подальшу долю цих матеріалів встановити не вдалося.

Отже, І. Боберський, будучи звичайним членом НТШ у 1902–1903 рр., брав активну участь у діяльності товариства: засіданнях виділу, «статутовій комісії» НТШ над редакцією нового статуту. Невдала спроба І. Боберського у 1903 р. стати членом виділу НТШ, ймовірно, спричинилася до того, що він відійшов від НТШ і сконцентрувати увагу на інших важливих питаннях, зокрема на педагогічній праці та діяльності в українському гімнастичному товаристві «Сокіл». До Першої світової війни він співпрацював із НТШ у контексті підготовки й друку своїх праць («Забави і гри рухові» (1904), «Забави і гри рухові. Часть II: Вісімнадцять гор мячевих» (1905), «Копаний мяч» (1906), «Впоряд» (1909), «Ситківка» (1909), «Лавчина і щеплівка» (1910), «Нові шляхи до тілесного виховання» (1911)) і видавничої діяльності товариства. Окремі з його праць рецензувалися на сторінках «Записок НТШ», де одержали схвальний відгук. Треба віддати належне і сумлінній праці над перекладом видання «Очерка истории украинского народа» М. Грушевського німецькою мовою. І. Боберський співпрацював із НТШ як голова українського гімнастичного товариства «Сокіл-Батько», особливо в період підготовки та проведення І і ІІ Красвих здвигів у Львові (1911, 1914).

REFERENCES

1. Boberskyi, I. (1904). *Zabavy i hry rukhovi. Zvit dyrektsyi ts. k. akademichnoi gimnazyi u Lvovi za shkilnyi rik 1903/1904*, 3–33 [in Ukrainian].

⁴² ЦДІАЛ України. Ф. 309. Оп. 1. Спр. 286. Арк. 5; Сварник І. Боберський Іван. С. 202.

⁴³ Там само. Спр. 286. Арк. 6; Сварник І. Боберський Іван. С. 202.

⁴⁴ Там само. Спр. 420. Арк. 48.

2. Boberskyi, I. (1905). *Zabavy i hry rukhovi, chast druha. Zvit dyrektsyi ts. k. akademichnoi gimnazyi u Lvovi za shkilnyi rik 1904/1905*, 3–27 [in Ukrainian].
3. Boberskyi, I. (1905). *Zabavy i hry rukhovi. Chast II. Visimnaitasiat ihor miachevykh*. Lviv: Nakladom tovarystva «Sokil» [in Ukrainian].
4. Boberskyi, I. (1906). *Kopanyi miach. Zvit dyrektsyi ts. k. akademichnoi gimnazyi u Lvovi za shkilnyi rik 1905/1906*, 3–36 [in Ukrainian].
5. Boberskyi, I. (1906). *Zabavy i hry rukhovi. Chast III. Kopanyi miach*. Lviv: Nakladom tovarystva «Sokil» [in Ukrainian].
6. Boberskyi, I. (1909). *Vporiad*. Lviv [in Ukrainian].
7. Boberskyi, I. (1909). *Zabavy i hry rukhovi. Chast IV. Sytkivka*. Lviv [in Ukrainian].
8. Boberskyi, I. (1910). *Lavchyna i shcheblivka*. Lviv: Nakladom «Sokola-Batka» [in Ukrainian].
9. Boberskyi, I. (1911). *Novi shliakhy do tilesnogo vykhovannia*. Lviv: Nakladom «Sokola-Batka» [in Ukrainian].
10. Chleny Tovarystva. (1908). *Khronika Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka u Lvovi*, 1 (33), 15–27 [in Ukrainian].
11. Krevetskyi, I. (1908). Naukovi rozvidky i stati v spravozdanniakh ukrainskykh serednikh shkil u Halychyni za 1903/4–1907/8 rr.: Shkoly lvivski i peremyski. *Zapysky Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka*, LXXXVI (VI), 242 [in Ukrainian].
12. Lystuvannia Mykhaila Hrushevskoho (2008). In S. Pankova, V. Pryshliak (Comps.), *Lystuvannia Mykhaila Hrushevskoho ta Ivana Dzhydzhory* (Vol. 4, pp. 438–439). Kyiv; New York: UIT, VD «Prostir» [in Ukrainian].
13. Mytsyk, Yu. (2002). Z lystiv do Mykhaila Hrushevskoho. *Ukrainskyi istoryk*, 1–4 (152–155), 495–496 [in Ukrainian].
14. Proiekt Statuta Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka zladzhenyi vydilom dlia zahalnykh zboriv. (1903). *Khronika ukrainsko-rusko-ho Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka u Lvovi*, 1 (13), 7–19 [in Ukrainian].
15. Sova, A. (2014). Vnesok Ivana Boberskoho u stanovlennia orhanizatsii «Plast». *Naukovi zoshyty istorychnoho fakultetu Lvivskoho universytetu*, 15, 85–95 [in Ukrainian].
16. Sova, A. (2016). Ivan Boberskyi ta sportove tovarystvo «Ukraina»: formuvannia ukrainskoi sportovoi tradytsii v Halychyni. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Seriiia – humanitarni nauky*, 14, 68–75 [in Ukrainian].
17. Sova, A. (2017). Ivan Boberskyi – providnyi diiach ukrainskoho sokil'skoho rukhu. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, 30, 3–22 [in Ukrainian].
18. Sova, A. (2017). Ivan Boberskyi – zasnovnyk ta ideinyi natkhnennyk Ukrainskoho sportovoho kruzhka v Akademichnii himnazii u Lvovi. *Halychyna. Naukovyi i kulturno-prosvitnii kraieznavchyi chasopys*, 29–30, 166–175 [in Ukrainian].
19. Sova, A. (2018). Diialnist Ivana Boberskoho v «Uchytelskii Hromadi». *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiia: Istoriiia*, 2 (2), 103–107 [in Ukrainian].
20. Svarnyk, I. (2014). Boberskyi Ivan. In *Entsyklopediia* (Vol. 2, pp. 201–203). Lviv: Naukove tovarystvo imeni Shevchenka [in Ukrainian].
21. Ydetsia pro pratsiu: Boberskyi I. *Zabavy i hry rukhovi*. (1904). Lviv [in Ukrainian].

22. Zahalni Zbory (Dnia 25 marta i 4 tsvitnia). (1903, Traven-Serpen). *Khronika ukraïnsko-ruskoho Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka u Lvovi*, 15, 1–7 [in Ukrainian].
23. Zasiðania Vydilu. (1913). *Khronika Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka u Lvovi*, 2 (54), 2 [in Ukrainian].

Andrii SOVA

PARTICIPATION OF IVAN BOBERSKYI IN THE SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY ON THE EVE OF THE FIRST WORLD WAR

The study based on the documents and periodicals of the Shevchenko Scientific Society (NTSH), correspondence of Ivan Boberskyi, Mikhail Hrushevsky, Ivan Dzhidzhora, documents of the Ukrainian Gymnastic Society «Sokil-Batko» in Lviv, reports of the Academic Gymnasium in Lviv, I. Boberskyi works and highlights his participation in the NTSH during 1902-1914. As a regular member of the NTSH in 1902-1903, he took an active part in its activities. The cooperation of I. Boberskyi with the NTSH in the preparation and printing of his works, as well as society's publishing activity, is considered. Some of Ivan Boberskyi's publications were reviewed on the pages of «NTSH Notes» and received a favorable review. It is necessary to pay due attention to his scrupulous work on the translation of the «Ocherk istorii ukrainskoho naroda» by Mykhailo Hrushevskyi in German. The author notes that I. Boberskyi cooperated with the NTSH as the head of the Ukrainian gymnastic society «Sokil-Batko», especially during the period of making ready and holding of the I and II Regional Shifts in Lviv (1911, 1914).

Keywords: Ivan Boberskyi, Shevchenko Scientific Society (NTSH), Sokil-Batko Society, Lviv, publishing.

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ

Актуальні питання української історії	3
Мисак Наталія. «Молодіж не повинна укладатися в готові вже, вироблені шаблони ...»: Михайло Грушевський та українське студентство	3
Трач Віра. «Гігієна є мірилом культури»: українські фахові кола та гігієнічний рух у Львові на початку ХХ століття	22
Надрага Марта. Бібліотечна сфера у Другій Речі Посполитій: законодавче регулювання (1923–1939)	45
Фіногенов Олег. Західноукраїнське товариство Ліги Націй: створення, статутні завдання, перші кроки на міжнародній арені	55
Онишко Леся. Голодомор 1932–1933 років в Україні: основні етапи поширення інформації.	66
Ruda Oksana. Educational issue in the Polish socialist party activities during the interwar years of the 20 th century	86
Пагіря Олександр. Співпраця чехословацьких військових і «Карпатської Січі» у протидії диверсійним акціям Польщі й Угорщини проти Карпатської України (1938–1939)	97
Стасюк Олександра. Політичні настрої західних українців під час виборчих кампаній повоєнного періоду	113
Ільницький Василь. Обставини загибелі провідника окружного проводу ОУН Закарпаття Дмитра Бандусяка	125
Муравський Олег. Галицька асамблея (1991): витоки, спекуляції, ухвали	139
Артимишин Павло. «Газові війни» Російської Федерації та України 2006 та 2009 років: візії української суспільно-політичної думки	149
До 100-річчя ЗУНР	175
Ляскович Роман. Мобілізації українського населення до війська ЗУНР: організація, проблеми, наслідки (листопад-грудень 1918 року)	175
Стукаліна Надія, Лук'янченко Світлана. Військово-політичні успіхи та прорахунки органів державної влади і військового управління ЗУНР у битві за Львів у польсько-українській війні 1918–1919 років.	186
Губський Сергій. Становлення та діяльність військової авіації в українських арміях (1917–1920): історіографічний нарис.	196
Виздрик Віталій, Мельник Олександра. Аграрна політика уряду ЗУНР (ЗОУНР)	211
Олійник Сергій. Подільська сторінка історії Української Галицької армії у спогадах сучасників.	222

Borchuk Stepan, Zasytko Maryana. ZUNR (West Ukrainian People's Republic) in encyclopaedic editions.	238
Воєнна історія	247
Ткачук Андрій. Участь Збройних сил України в системі колективної безпеки в державній політиці незалежної України.	247
Постаті	257
Сова Андрій. Участь Івана Боберського в Науковому товаристві ім. Шевченка напередодні Першої світової війни.	257
Хома Іван. Євген Коновалець і Листопадовий чин у Львові	266
Середюк Марія. Від самостійницьких гасел до нормалізації: громадсько-політична діяльність Володимира Целевича (1931–1939)	274
Романюк Михайло. Василь Кук: до біографії Головного командира УПА (1941–1954).	284
МОВОЗНАВСТВО	293
Дидик-Меуш Ганна. Сполучуваність vs комбінаторика для розвитку історії української мови.	293
Сокіл Богдан. До проблеми функціонування української мови в судах Східної Галичини (на матеріалах засідань Галицького сейму)	304
Галайчук Володимир. Борщ у ритуально-обрядовій та магічній практиці поліщуків Чернігівщини (за польовими матеріалами)	313
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	
Гаврилів Тимофій. Територія само(в)пізнання: «Чар Марока» Софії Яблонської-Уден.	331
Прокіп Валентина. «Небуденна» жінка залізної вдачі: Олена Пчілка очима сучасників (на матеріалі спогадів про письменницю).	341
ОГЛЯДИ ТА РЕЦЕНЗІЇ	352
Пастух Тарас. [Рец.]: На перехресних стежках барокових перекладів	352
Козловський Сергій. [Рец.]: Перша українська військова енциклопедія: проект «Історія війн і військового мистецтва»	359
Кобиринка Галина, Рябець Людмила. [Рец.]: Наталя Хобзей і її стезя, закосичена науковими думками, рідними словами...	366